

Editorial

PASTORS: UNA D.O. PER PROTEGIR?

Es diu Paolo Murgia, és pastor d'ovelles i és sard. Resulta que una de les empreses del grup Fininvest, propietat del primer ministre italià Berlusconi, porta des de l'any 1980 intentant realitzar el projecte d'un complex turístic gegant al sud d'Olbia, «Costa Turchese», amb viles, hotels, apartaments i un port esportiu. 500 hectàrees de ciment vora mar.

A una part de les terres, hi pasturen des de sempre les ovelles del senyor Murgia, com diu ell «hi pasturem de tota la vida, sobre aquesta terra tinc la usucapió i no la pense cedir». Es tracta d'un vell mecanisme legal pel qual, en aquest cas Berlusconi, és el propietari de la terra però no n'és el posseïdor, ho són el senyor Murgia i les seues ovelles perquè hi pasturen de tota la vida.

Normalment aquestes assumptes se solucionen amb diners i el normal hauria estat que l'any 1980 el senyor Murgia haguera acceptat una oferta econòmica per cedir el dret d'ús de la terra, però no ho va fer i porta vint-i-nou anys resistint. Cap oferta econòmica ni cap batalla legal ho han aconseguit i, de moment, el senyor Murgia i les seues ovelles hi continuaran pasturant i Berlusconi s'haurà de clavar el seu complex turístic... (notícia comentada en un blog de Vilaweb, anomenat «El meu país d'Itàlia».)

Els pastors són, certament, reflex d'un món que s'acaba i que els té a ells com a darrera imatge, entre bucòlica i degradada? Es tracta d'una reminiscència que es nega a desaparèixer i prou? Són el testimoni d'una realitat econòmica possible però necessitada d'una profunda transformació?

En el dossier que tenim a les mans hi ha un intent d'aproximació, no exhaustiva, a una realitat en moviment, amunt i avall del territori, amunt i avall del dubte sobre el paper a jugar i amunt i avall en la reflexió de cap on pot derivar-se aquest caramull d'experiència, patrimoni i elemental aposta per una producció derivada de primera qualitat.

Avui, en un món que planteja les urgències d'aturar hàbits i processos insostenibles i de fer-ho amb eficiència i efectivitat, cal repensar les pràctiques que ens apropen al nostre entorn, a la nostra condició lligada a una història i un territori i a la possibilitat de garantir-ne la projecció de futur. L'ofici de pastor fonamenta la seva idiosincràcia precisament en el diàleg entre la natura i l'activitat humana. Una feina que, juntament amb tots els processos que giren al seu voltant, demana compromisos per part de l'administració i de part d'una societat que el manté en el terreny del folklorisme en la mesura que es distancia de la realitat del món rural, però que reclama aquest món per a gaudi i complement, mesura terapèutica per a un estressant dia a dia.

Front a tot això, la continuïtat professional dels pastors, les iniciatives que volen recuperar-ne el sentit i posar-lo en valor, els esforços per minimitzar l'impacte burocràtic, els valents intents, individuals o cooperatius, per posar preu a

la llana i recuperar el seu tacte prop del cos de la gent, per fer viable el cercle tancat de la carn o de la llet, apostant per productes en majúscula. Iniciatives de transformació dels productes, lligades al territori, artesanía en el sentit noble del terme, oficis de continuïtat en la memòria de les persones, els pobles i la terra, siguin alimentàries, arquitectòniques, de la vestimenta o complements d'ús quotidià. O les pràctiques relacionades amb la protecció del territori, com en el cas del pastoreig destinat a la prevenció d'incendis i la neteja dels boscos.

Però si algú cal que respongui d'ofici a tot això ha de ser l'administració, que, com el seu nom indica, hauria d'encarregar-se de fer viable i amb garanties el camí del patrimoni històric, arquitectònic, cultural i professional que tant de temps ha necessitat per fer-se realitat i que, amb sobrietat i naturalitat, es pot llegir a les allargassades llindes de la història que són els camins ramaders i les infraestructures i serveis que s'han bastit al seu pas.

Com acostuma a passar, l'atzar i les conjuntures marquen les derives i comportaments de l'administració, de curta tirada com són. Mentre les línies generals són poc agosarades i resolutives, a vegades hi ha concrecions sorprenents i interessants. En el terreny patrimonial, la Generalitat del País Valencià ens mostra com n'és de viable, si hi ha voluntat de fer-ho, inventariar i catalogar els camins. Ara, la Fundació del Món Rural, a Catalunya, ha creat un grup de treball que, entre d'altres, pretén caminar en aquesta direcció. D'altra banda, les facilitats per mantenir escorxadors locals o per facilitar l'activitat ramadera o derivada són més aviat escasses o inexistents, i caldria que des de les institucions s'apliquessin mesures en aquest sentit o en d'altres, com el manteniment dels ramats en el territori com a pràctica afavoridora de la biodiversitat i de la conservació del medi.

Les iniciatives associatives, les de petites empreses turístiques arrelades al territori i amb voluntat de servei públic, propostes municipals, o la idea de crear escoles de pastors, fan pensar encara en possibilitats de reconduir la inèrcia i albirar quotes de futur. I mentre, els pastors fan la seva feina, entre la resignació i el compromís amb una professió que es mou entre el mite i la dura realitat que porta a conuiu amb la sensació d'haver esdevingut producte amb data de caducitat.

Paolo Murgia, a Sardenya, o l'Ernest Sitges, del Berguedà, o el Cuca, d'Olost, al Lluçanès, o el..., no són personatges trets d'una rondalla o d'un conte a la vora del foc. Pastors que com les ovelles porten llavors de marina a muntanya entre la llana, escampen el seu orgull i la seva aposta per un futur útil i respectuós arreu del territori, i, entre dents, llengua i gola llancen el crit precís per redreçar el pas de tot plegat per la carrerada que meni a un horitzó possible.